

Motion till riksdagen
2013/14:Fi202

av Ulla Andersson m.fl. (V)

AP-fonderna

1 Innehållsförteckning

2	Förslag till riksdagsbeslut	2
3	AP-fonderna och samhällsekonomin	2
4	Miljömässiga hänsynstaganden.....	2
5	Investera inte i förbrytarföretag	3
6	Inför ett bonusförbud	3
7	Tillsätt ett oberoende utvärderingsorgan.....	4
8	Ändra AP-fondernas placeringsregler.....	4

Fel! Okänt namn på

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en av AP-fonderna bör ges ett särskilt uppdrag att investera i förnybar energi.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa ett förbud mot rörliga ersättningar för anställda i de olika AP-fonderna.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta ett oberoende råd som ska följa upp och utvärdera AP-fondernas placeringar och verksamhet.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om ändrade placeringsregler och förslag som syftar till att AP-fondernas redovisningar ska bli mer enhetliga i syfte att underlätta utvärderingar av AP-fondernas verksamhet.

3 AP-fonderna och samhällsekonomin

Den avgörande förutsättningen för att vi ska kunna klara de pensionskostnader som följer i framtiden är att vi kan upprätthålla en hög sysselsättning och en hållbar tillväxt. Detta förutsätter att Sverige är en ledande industrination med framgångsrika företag och en väl fungerande offentlig sektor.

Vänsterpartiet anser att AP-fonderna ska användas aktivt och ta ett långsiktigt ägaransvar som bryter av mot den snäva vinstmaximering som präglar de enskilda ägarintressena. Ett starkt svenskt näringsliv förutsätter en aktiv och målmedveten näringspolitik. AP-fondsmedlen skulle i större utsträckning än i dag kunna utnyttjas för att möjliggöra en sådan näringspolitik.

Det finns i dag ett utbrett missnöje med de kortsiktiga avkastningskrav som styr mycket av investeringarna. Vänsterpartiets uppfattning är att AP-fondsmedlen inte bör utnyttjas i spekulativa syften, utan bör förvaltas utifrån långsiktiga samhällsekonomiska kriterier. Självklart ska pensionärernas pengar tryggas, men detta görs bäst genom att AP-fonderna tar ett långsiktigt ägaransvar.

4 Miljömässiga hänsynstaganden

De nuvarande bestämmelserna säger att AP-fondernas placeringar ska vägledas av miljömässiga och etiska hänsynstaganden. Samtidigt slås det fast att dessa hänsynstaganden inte får innebära att AP-fonderna gör avkall på det övergripande målet om hög avkastning. Dessa mål kan ofta stå i konflikt med

varandra och får konsekvenser eftersom det är tydligt att miljömässiga och etiska aspekter är underordnade avkastningskravet.

Vänsterpartiet har tidigare låtit riksdagens utredningstjänst (RUT) gå igenom AP-fondernas olika investeringar utifrån ett miljöperspektiv.¹ AP-fonderna har olika sätt att redovisa sina investeringar, vilket innebär att det är svårt att få en heltäckande bild. Men den bild som framträdde var att alla AP-fonder hade placeringar i de fem stora oljebolagen och ingen hade någon större placering i förnyelsebar energi.

Vi menar att det inte är en hållbar utveckling när ingen av AP-fonderna har förnyelsebar energi bland sina största investeringar. Investeringar i förnyelsebar energi behövs för att vi ska kunna ställa om samhället i en mer hållbar riktning. Mot denna bakgrund bör en av AP-fonderna ges ett särskilt uppdrag att investera i förnyelsebar energi. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5 Investera inte i förbrytarföretag

Vänsterpartiet har länge drivit att det offentliga ägandet behöver användas aktivt för att bidra till olika samhällsekonomiska mål. Etiska riktlinjer för investeringar borde vara ett av de minst kontroversiella verktygen för detta. Det finns en bred samsyn om att offentliga medel inte borde investeras i företag som t.ex. bryter mot internationella konventioner. De företag som AP-fonderna investerar i bör inte bara följa de internationella konventioner som Sverige skrivit under, utan de bör även följa de konventioner som det land företaget verkar i har undertecknat, exempelvis ILO-konventionen 169 om ursprungsfolkens rättigheter. Det finns dock mycket kvar att göra för att AP-fonderna ska ta frågan på allvar. Avkastningskravet är i dag direkt överordnat kraven på att investeringar ska göras med hänsyn till miljö och respekt för mänskliga rättigheter. Latinamerikagrupperna har i rapporten ”AP-fondernas ohållbara investeringar”² visat att de etiska riktlinjerna gång på gång får stryka på foten.

6 Inför ett bonusförbud

Rörliga ersättningssystem i finanssektorn var en bidragande orsak till finanskrisen 2007–2009. Såväl de ledande skikten som tjänstemännen på lägre nivåer hade, och har alltjämt, stora delar av sina löner kopplade till omsättningen (kreditvolymerna) och till kortsiktiga resultatmål, vilket uppmuntrat

¹ RUT, Dnr 2011:408.

² Latinamerikagrupperna (2011), ”AP-fondernas ohållbara investeringar – hög tid att anpassa pensionsfondernas regelverk till Sveriges Politik för Global Utveckling (PGU)”.

Fel! Okänt namn på

riskabel kreditgivning och placeringar i riskfyllda värdepapper. Dessa ersättningssystem riskerar att leda till spekulation och mer riskfyllda placeringar. Därför bör ett förbud mot rörliga ersättningar i AP-fonderna införas. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

7 Tillsätt ett oberoende utvärderingsorgan

Ansvar för att granska AP-fondernas placeringar ligger på Etiska rådet. De finansieras av AP-fonderna själva och har en inhyrd konsult som den stora kostnaden för verksamheten. Trots omfattande placeringar, många gånger i strid med internationella konventioner Sverige skrivit under, är rådets verksamhet högst begränsad i jämförelse med kostnaderna för AP-fondernas placeringsverksamhet.

Vi ser ytterligare två problem med rådets verksamhet. Dels är det problematiskt att AP-fonderna själva styr det råd som ska granska deras investeringar. Dels är det olyckligt att granskningarna görs i efterhand, och inte innan fonderna väljer att investera i ett visst bolag.

Ett oberoende råd bör tillsättas i syfte att årligen följa upp AP-fondernas investeringar och kontinuerligt utvärdera verksamheten. Rådets uppföljning och utvärderingar bör inriktas på huruvida de företag AP-fonderna investerar i lever upp till etiska riktlinjer om mänskliga rättigheter och vilka miljömässiga hänsynstaganden de tar. Såväl uppföljningarna som utvärderingarna bör presenteras för riksdagen och vara föremål för debatt. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

8 Ändra AP-fondernas placeringsregler

I dag är ekonomisk avkastning det övergripande målet för AP-fondernas verksamhet. Detta innebär att många investeringar genomförs som kan ifrågasättas utifrån samhällsekonomiska, etiska, sociala och miljömässiga hänsynstaganden. Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag där samhällsekonomiska, etiska, sociala och miljömässiga aspekter ges större vikt i AP-fondernas placeringsregler. Varje AP-fond ska ha kvantitativa mål för investeringar i förnyelsebar energi. Regeringen bör också lämna förslag på hur AP-fondernas placeringar ska kunna bidra till en jämnare regional samhällsekonomisk utveckling samt lämna förslag på hur AP-fondernas redovisningar ska kunna göras mer enhetliga i syfte att underlätta utvärderingar av AP-fondernas verksamhet. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 19 september 2013

Ulla Andersson (V)

Josefin Brink (V)

Christina Høj Larsen (V)

Jacob Johnson (V)

Rossana Dinamarca (V)

Wiwi-Anne Johansson (V)